

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРЯКА

Брой 15 • год. ХСII • 9 август 2012 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Кремена
Борисова

СЕМЕЙНИ
ДОБАВКИ ЗА
ВСЯКО ДЕТЕ

На стр. 3

НАЦИОНАЛНИТЕ ТЪРЖЕСТВА ОТБЕЛЯЗАХА 109 Г. ОТ ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ И 100 Г. ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО НА РОДОПИТЕ

МАРГАРИТА ХАДЖИЕВА

На 4 август в комитското село Славейно се събраха много гости, жители на съседните Виево, Петково, Кутела, както и славейновци, които са го напуснали, но го пазят на специално място в сърцето си. На традиционния събор, който е естествена част и от националния празничен календар на тракийци, те отбелязаха тържествено 109 годишнина от величавата българска освободителна епопея – Илинденско-Преображенското въстание и 100 години от Балканската освободителна война. Андрей Печилков, председател на ТД в Смолян, кметският наместник в селото Сийка Касабова и началник-щаба на 101-ви Алпийски батальон в Смолян майор Здравко Михайлов посрещнаха официалните гости – Красимир Премянов – председател на СТДБ, проф. Васил Проданов – председател на Тракийския научен институт, а така също кмета на община Смолян - Николай Мелемов, секретаря Замфир Копчев, главният финансист Венера Аръчкова, областния и общински председател на БСП Дора Янкова и общинският съветник от ГЕРБ Красимир Исаков. Тракийската организация бе представена също от председателите на дружества Нонка Матова - от ТД „Войвода Руси Славов“, Пловдив, Андрей Печилков - от ТД „Ламби Данаилов“ Смолян, Николай Димитров – от „Тракия“ София, Величко Пачилов – председател на Централен клуб „Родопи“, и членовете на ВК на СТДБ Таньо Стайковски, Недялко Комнев и Димитър Шалапатов. Присъстваше и поетесата Елена Алекова.

Тържеството започна с маршове, изпълнени от духовия оркестър на ВВС – гр. Пловдив. В храма „Св. Пророк Илия“ бе отслужена панихида за загиналите въстаници. На паметниците на

СЛАВЕЙНО СЪБРА ПРИЗНАТЕЛНИТЕ БЪЛГАРИ

Пейо и Кольо Шишманови и на героите от Илинденско-Преображенската епопея бе поставен почетен караул, а на селския мегдан бе построена армейска част от Алпийския батальон в Смолян. В своето тържествено слово председателят на Тракийския научен институт проф. Васил Проданов между другото каза: „Къде другаде в България, а и по света има селище, дало най-много комити и най-много лекари на човек от населението!“

Да се поклоним смирено пред един български Ерусалим – мястото, на което са пристигнали и намерили убежище в своето

бягство от враговете през родопската пустош вашите прадеди, оказвайки упорита съпротива на опита да им бъде отнета тяхната вяра. Те са превърнали това място в непреземаема крепост на българския дух“.

В изложбената зала, посветена на събора, постъпиха и много краеведчески и исторически дарения, едно от които бе от Марин Митрушев, потомък на четник от четата на Пейо Шишманов.

Признателните родопчани и гостите им поднесоха венци и цветя пред паметниците на героите.

Поздравителен адрес до сла-

вейновци изпрати Председателят на Народното събрание на Р България Цецка Цачева.

Председателят на СТДБ Красимир Премянов връчи награди на двама заслужили дейци. За добра организационна работа и популяризиране дейността на тракийските дружества със златен медал „Капитан Петко Войвода“ с лента бе отличен Андрей Печилков от Смолян. Полковникът от резерва Борис Раков, председател на Областното ръководство на СОСЗРБ, бе награден със златен медал „Капитан Петко Войвода“ заради приноса си за популяризиране делото на големия българин.

В словото си при награждаването на двамата Красимир Премянов напомни, че и днес са ни нужни всеотдайни патриоти, които да работят за българската кауза и единството на България. По-късно започна тържествен концерт, в който взеха участие певческата фолклорна група при читалище „Съгласие“-Славейно и фолклорният ансамбъл „Капитан Петко Войвода“ при тракийското дружество в Асеновград. Веселието продължи и с участието на Виевската фолклорна група.

Съборът завърши с тържествената заря-проверка, посветена на двете светли годишнини. Тържествата бяха организирани с подкрепата на Община Смолян, СТДБ, ГПК „Мурджов пожар“ с председател инж. Вълко Василевски, „Строй-ТИС“ с управител Таньо Стайковски, Васил Бъзлянков и Тодор Делиянчев.

ТОДОР КОРУЕВ

Изселническите организации в Турция не са стояли мирно и дори когато не сме им давали повод, са мятали „вдигци“ към България. И често сме се хващали на стръвта. Ако у повечето „редо ви“ членове на изселническите дружества двигател е носталгията към някогашната им родина, ръководствата им търсят начини как да притиснат България в своя изгода. Не е толкова трудно, тъй като в последните две десетилетия правителствата ни направиха шегри отстъпки пред българските турци, напуснали страната - двоино

заедно с цяла Армения, Кипър, части от Ирак и от Грузия. После от нямай къде картата се оказа гаф и техническа грешка, но тази „призрачна география“ подсказва стремежите на неоосманизма, който канонизира Османската империя. Срещата на турския президент в Бурса премина под знака на налагания култ към неправителствените организации, чиято роля в „новия век на активно гражданско общество“ цяла да расте. Но дори „новата ера“, която оповести Абдуллах Пол, не можа да прикрие истинските намерения на изселническите дружества, които сега са се захванали с проблема за непризнатия

Ще се хванем ли на тия „вдигци“?

гражданство, пенсиониране, изборни права и гр. И в същото време дори не се опитаха в отговор на исканията на Анкара да проправят път към обещаващото на тракийските бежанци за отнетите им имоти. Знае се, че Ангорският договор от 1925 г. е още в сила, но за жалост това се забравя от българските власти, които играят слугинажка роля в театъра на добросъседството. Така отново решаването на проблема с тракийските имоти, който по своята същност е част от българската национална кауза, се замита под миндера.

Наскоро президентът на Турция Абдуллах Пол събра в Бурса председателите на изселническите дружества, обединени в Конфедерацията на българо-румелийските изселници. Названието Румелия ни връща към отдавна отминало минало, за което не ни се иска да си спомняме, но днешната неоосманска линия в политиката на Турция ни напомня за него. Дори в едно учебно помагало се появи карта, която изведе половин България и я вкара в очертанията на днешна Турция

• Тодор Коруев

трудоу стаж. Да съпоставим това тяхно стремление с безотговорното мълчание на българската страна за решаването на спорните въпроси, сред които естествено най-важният е за имотите на тракийските бежанци. Като допълък за изселническите организации в Турция подеиства приетата от Народното събрание продажна декларация по т.нар. възродителен процес и те се активизираха – вече заявиха финансови и политически искания към България, които отправят в „девета глуха“ тракийския въпрос. Колко много свидетелства за националната безотговорност на управниците ни!

НА ПРАЗНИКА

Народни борби в Симеоновградско

Тракийско дружество „Г. Кондол“ в Симеоновград и местната община организираха на 4 август честване на 109 годишнината от Илинденско-Преображенското въстание. От 8 години вече по традиция то се чества в близкото село Калугерово. Фолклорно надбягване събра най-гласовитите певци от всички съседни села, както и от самия Симеоновград. Съпроводът бе на симеоновградския оркестър „Марица“.

Кулминацията на празника обаче настъпи към 13 часа, когато започнаха традиционните народни борби. Според председателя на тракийското дружество Росен Бонев, който е несменяем шеф и на спортния клуб по борба в града, за

състезанието пристигат най-силните борци от цялата страна. Макар правилата на народната борба да се различават от тези в спортната, сили обикновено мерят най-известните мъже на тепиха. Бонев особено се гордее със състезателките от своя клуб, които са сред елита на женската борба в страната. Скъп

гост на празника бе и трикратният олимпийски медалист Еню Вълчев. При мъжете първа награда грабна Божидар Бояджиев, а при жените с нея се окичи Ива Росенова. На победителите бяха връчени и парични награди. От името на Върховния комитет на СТДБ приветствие поднесе Маргарит Петров.

100 години от Балканската война

УЧИМ СВЕТА НА БОЙНА АВИАЦИЯ

Първата жена във военен самолет е българка

ИЛИЯ ИЛИЕВ

Продължение от бр. 14

Наред с разузнаването на земни цели на противника летците от българската авиация получават заповед и за слеждане на движението на турския флот в Мраморно море. Благодарение на извършените на 22 и 26 януари 1912 г. бойни полети от българския летец поручик Милчо Митев и италианския летец Джовани Сабели се разкрива готвеният от турците десант с кораби в района на Шаркьой. Използвайки данните на авиацията, българското командване нанася значителни загуби на противника и осуетява десанта.

След успешните първи полети на българските летци започват да се поставят все по-често бойни задачи за бомбардиране от въздуха на важни противникови обекти. Отначало се използват бомбите „Гелгар“ и „Одринка“. На 12 ноември 1912 г. поручик Радул Милков при боен полет над Караагач за първи път хвърля две от новите български бомби тип „Величко“, които дават добър ефект и започват да се употребяват и от други летци.

Обикновено бомбите се привързват на аероплана или се поставят при наблюдателя, а хвърлянето се извършва с ръка чрез премерване на око. Първоначално летците

■ слагат бомбите в кош със сено

за да не експлодират при сътресението по време на полета. По предложение на руския летец Николай Костин хвърлянето на авиационните бомби в нашата авиация става чрез отвързване на прикрепените с въжence бомби под седалището на летеца.

Началникът на инженерните войски генерал Симеон Янков дава идеята аеропланът да се използва за пускане на запалителни бомби за предизвикване на пожари. В кратък срок българите конструират запалителни авиобомби. През ноември 1912 г. при един от бойните полети над Одринската крепост от хвърлените запалителни бомби е предизвикан голям пожар в един от кварталите на града.

Българите бомбардират противникови обекти не само на сушата, но и в морето. На

26 януари 1913 г. поручик Пеньо Попкръстев заедно с италианския доброволец Джовани Сабели извършват боен полет над Мраморно море и за първи път в световната история бомбардират противников кораб в открито море, като хвърлят бомба над плаващия броненосец „Хайредин Барбароса“, но не го засягат.

По време на един от бойните полети над Одрин в разцвета на силите си загива геройски българският летец поручик Христо Топракчиев. На 19 октомври 1912 г. при изпълнение на бойна задача неговият самолет „Блерио“ се запалва. Христо Топракчиев се стреми да слезе на летището в Мустафа паша, но при кацането самолетът с обхванат от пламъци. Заедно с него изгаря и храбрият български летец, който става първата и единствена жертва на българската авиация по време на войната.

Българските летци и наблюдатели започват да

■ изготвят топографски скици и донесения

правят опити да фотографират турските укрепления. На 22 октомври 1912 г. при боен полет над Одрин поручик Радул Милков взема като наблюдател кореспондента на английския вестник „Дейли Скеч“ Гор, който прави опит да фотографира турските укрепления при Караагач и масива Папазтепе. Поради това, че фотографният апарат има малка скорост на снимане, снимките са несполучливи. Въпреки това с този опит се поставя началото на военновъздушната фотография.

Българското командване решава да използва авиацията и за разпръскване на пропагандни материали сред народа и армията на противника за морално-политическо въздействие.

На 17 октомври 1912 г. поручик Христо Топракчиев и руският летец Тимофей Ефимов по отделно летят с аероплани „Блерио“ и за първи път във военната история пръсват позиви над противника в обсадения Одрин.

За въздействието от разпръскването на пропагандни материали над Одрин ценни сведения ни дават българите, преживели обсадата на крепостта. „Още в първите

дни на обсадата – пише Светослав Димитров, ученик в Одринската гимназия „Д-р Петър Берон“ – стана друго чудо – над Одрин прелетя български аероплан от изток към запад и пусна позиви на разни езици. Това съвсем уплаши турците. Не можеха да мислят за победа, щом българите имаха машина за копаене на окопи и сега дяволска хвърчаща машина по небето.“

И след падането на Одринската крепост българската авиация продължава да използва аероплана за

■ хвърляне на пропагандни материали

над противника. На 14 март 1912 г. поручик Симеон Петров излита със своя

аероплан от летището при с. Кабакча при Чаталджа и извършва разузнаване и бомбардиране над турската столица. Над Цариград българският летец хвърля и позиви, в които се съобщава за падането на Одринската крепост. Този полет оказва много голямо морално въздействие върху цариградското население.

По време на Балканската война 1912-1913 г. българското военно изкуство направи ценен принос към взаимодействието между авиацията и сухопътните войски и поспециално с артилерията. Фактически с това се поставя началото на съвместните действия между двата рода войски. Българската авиация оказва ценна помощ за коригиране на артилерийската стрелба. Особено успешно

се използват аеропланите и за коригиране огъня на българската артилерия при подготовката за шурмуването на Одринската крепост.

Творческият подход на младото българско военно изкуство при използването на самолета като бойно средство намира израз и в конструирането и използването на авиационни бомби. Първите опити се извършват с ръчните бомби „Одринки“, които са българско изобретение. Те са приспособени така, че при хвърляне от височина над 500 м да могат да експлодират.

Първата авиационна бомба, изработена в България, е конструирана от офицера от инженерните войски капитан Стоян Величков, известен специалист по подривно дело. Авиационната бомба тип „Величко“ – е наречена така на името на сина на българския конструктор. Тя е заредена с експлозив „Цвят“, състоящ се от бертолетова сол и динитротолуол, изначално съдействено на тенекеджийската работилница на Шулиц-Зилберман в София капитан Стоян Величков изработва 50 броя от конструираните от него бомби.

В началото на бойната дейност на българската авиация се извършва и първият полет на жена в света. При разузнавателно летене над Одрин на 30 октомври 1912 г. летецът подпоручик Стефан Калинов взема като наблюдател самарянката Райна Касабова. След 45-минутен боен полет, при който смелата българска патриотка хвърля две връзки с позиви на турски език над града, аеропланът се приземява благополучно на летището. Така българката Райна Касабова става първата жена в света, летяла над позициите на противника при изпълнение на бойна задача.

На 12 ноември 1912 г.

българските летци Радул Милков, Никифор Богданов, Стефан Калинов и руският летец Николай Костин извършват първия групов полет в историята на авиацията, като проявяват и военна хитрост – явяват се над целта от различни посоки и въпреки силния противников огън изпълняват с успех задачите си по разузнаване, бомбардиране и хвърляне на позиви над Одрин. Този първи групов боен полет в света оказва голямо морално въздействие върху турските части в крепостта и силно повдига духа на българските войници, обсадили града.

По време на Балканската война се извършва и прехода от манифактурния към машинния период на бойните действия – българската авиация издържа успешно първия си боен изпит. Въпреки че няма боен опит, а всичко импровизира, тя обръща внимание на аероплана като ценно бойно средство с голямо бъдеще. За първи път във военната история аеропланът се използва не само за разузнаване, но и за бомбардиране на военни обекти в тила на противника, за хвърляне на позиви и прокламации, за фотографирание, за повдигане духа на своите войски и за коригиране огъня на българската артилерия, като с това се слага началото на взаимодействието между авиацията и сухопътните войски.

Използването на авиацията за военни цели по времена Балканската война е новост, която привлича вниманието на военните специалисти от останалите страни. Над 80 от общо 120-те чуждестранни наблюдатели и кореспонденти, пристигнали в България, отиват в град Мустафа паша, където се намира 1-во аеропланно отделение, за да изучават творчеството на българите по употребата на аероплана във войната.

■ Райна Касабова е първата жена в света, летяла на боен самолет

КРЕМЕНА БОРИСОВА

от Института за изследване на населението и човека към БАН

Запазването на родовия корен е сред приоритетите на тракийските дружества

Г-жо Борисова, последните данни на статистиката показват, че обичайното българско семейство днес е с 1 дете. Това не означава ли, че след едно поколение нацията ще остане точно наполовина?

-Такава е сметката само, ако се използва проста аритметика. По принцип през последните 15-20 години от двудетен модел нашето общество премина към преобладаващо едно дете. Но има разлика между реално родените и желаните брой деца. Някои изследвания показват, че доста двойки си представят двете деца като идеалния брой, но заради конкретните условия всъщност отглеждат само едно. Нещата се променят динамично и те може при определено житейско развитие да осъществят желанието си. Населението е относително самостоятелна система, която реагира на процесите в обществото. Аритметиката не може да се използва буквално.

-Преди 2, 3 години имаше неочаквано за експертите и статистиците увеличение на раждаемостта, но сега тя отново намалява стремително. Пак ли условията се промениха?

-Не беше толкова неочаквано за учените, дори за статистиците не бих го определила като изненадващо. Но в публичните коментари имаше наистина известна еуфория. Тя обаче не почиваше на нищо, тъй като намалението на раждаемостта е засегнало вече цяла Европа, почти навсякъде се наблюдава нещо подобно. Ние не сме единствената страна с такова рязко намаление на населението.

Да, преди 2, 3 години действително имаше леко нарастване - към 2 000 раждания повече спрямо общия брой от 70 000. Сега се наблюдава процес, наречен отлагане на ражданията. Двойката иска повече деца, но отлага даже и първото поради различни съображения. Вече расте дори средната възраст на родилките. Днес тя вече е около 27 години за първо раждане.

-Има в обществото едно разбиране, че заради високата раждаемост на малцинствата в скоро време ще се промени етническият състав на нацията. У нас някой прави ли подобни изследвания и анализи?

-При преброяванията обикновено се задава подобен въпрос, но той е доброволен и човек може сам да прецени дали да отговори на него или не. Извън това се правят някои социологически изследвания, но при всяко едно от тях трябва много внимателно да се види методиката, по която се събира тази информация и до колко то е валидно и може резултатите му да се разпрострат върху цялата страна. Защото ако са правени в определен район, например в Сливен, където има по-голям брой роми отколкото е средно за страната, тогава резултатите ще се изкривят и изводите няма да са верни.

-При последното преброяване ромите са официално около 9%,

но има няколко хиляди човека, които са отказали да отговорят на въпроса за етническия си произход. В същото време според статистика на ЕС у нас живее най-голямата група роми съотнесена към останалия брой на населението.

-Когато говорим за такива съвкупности трябва винаги да знаем какъв е размера на системата. Няколко хиляди души към няколко стотин хиляди е много малък процент, за да кажем, че те ще надделят и ще станат мнозинство след години. Компактни групи роми има също в Испания, Румъния, Унгария и Словакия. Но до колко у нас те са повече спрямо останалия брой на населението не мога да коментирам, понеже не съм виждала тази статистика и не знам дали се дължи на проучвания или на преброяванията.

-Имате ли поне представа как се променя раждаемостта при ромите?

-За съжаление нямаме подобни данни. За раждаемостта при тях разполагаме единствено с по-стари данни. Преди години участвах в едно подобно изследване. То бе поръчано от президента и целеше да се направи анализ за етническия състав на населението и демографското развитие за един век напред. Това, което мога да кажа е, че за такъв дълъг период видяхме - както раждаемостта намалява при българите, така намалява и при ромите, въпреки че си остава по-висока. Същото се отнася и за турците. Малцинствата тръгват от по-висока база, но въпреки това процесите са аналогични. Действително, когато бромим колко деца е родила една жена, което е най-верният показател на раждаемостта, откриваме, че е намаляла силно раждаемостта и при ромите. Макар отделни жени да имат по 12-13 деца, все пак средното число е под три. Допреди 40 г те са имали средно по 4 и нещо, 5 и нещо деца, сега намаляват. Числата са почти наполовина.

-Кое е най-притеснителното в последните демографски данни?

-Според мен има няколко особено притеснителни неща. Едното е сравнително високата смъртност, както детската, така и при възрастните. Тя е една от най-високите в ЕС. Във водещите страни са постигнали максимума - да умират само бебета с вродени заболявания, при които медицината е безсилна. Ние сме далеч над това равнище. Висока е и преждевременната смъртност преди 65 години спрямо средната европейска, а спрямо водещите страни е още по-висока. И вторият процес, който е тревожен, по-скоро сега му обръщам внимание, но ние, демографите от 30-тина години предупреждаваме за застаряването на населението или още по-точно - за забързващия процес на остаряване. Той има двоен ефект - намаляват родилните контингенти, които ще възпроизведат по-нататък населението и второто е икономическият ефект - все по-малко хора ще работят за да

издържат пенсионерите. Сега се говори много сериозно за „живота в добро здраве“. Все по-важно става как остаряваме - дали имаме просто години живот или имаме достатъчно добро здраве, за да реализираме потенциала си независимо от възрастта. Примерно при остаряването има огромен дисбаланс и между градове и села. Селското население е изключително застаряло и възрастовата структура в градовете и селата изглежда коренно различни.

-Освен, че броят на работещите намалява, застаряването ще ни донесе и растящи здравни и социални разходи. Все повече пари ще са нужни, за да се лекуват хората, повече старчески домове ще трябва, повече служители в социалните грижи?

-Ако хората повече се разболяват, да. Но ако имаме превантивна медицина разходите няма да са

При ромите раждаемостта е намаляла наполовина

как толкова големи. По принцип има връзка при нарастване на възрастта, от един момент нататък човек ползва повече услуги от здравната система. Но аз мисля, че по-важното е да се запазва доброто здраве максимално дълго. Икономистите не са категорични дали остаряването носи само този ефект на увеличаване на здравните разходи и пенсиите. Социалните услуги без съмнение ще се увеличат спрямо някакво предишно ниво. Но ако хората са осигурени, имат медицински осигуровки, които им покриват разходите, какво значение има това.

-Сега единствената мярка срещу застаряването, която измислиха политиките е да вдигат пенсионната възраст. Как ви изглежда на вас този процес и до къде е допустимо да се вдига, като знаете здравната характеристика на населението днес?

-С пенсионната възраст проблемът е много сложен, защото системата на пенсионно осигуряване е създадена при население, което грубо казано се е поддържало в пирамида - младите са много и са основата ѝ, а старите остават малко. Сега обаче нещата са се променили и очевидно е, че

трябва да има промяна, защото системата няма да издържи. Пенсионната възраст има два аспекта - уредената от закона и онази, на която хората се пенсионират доброволно, т.е. в тази група спадат категорияните работници и онези от МВР и МО, които сами решават кога да се пенсионират. Тук има големи различия в отделните страни. До средата на миналото десетилетие в САЩ, например, възрастта за пенсиониране беше 71-73 г. Там е много различно от това, което става у нас. Затова политиките трябва да се съобразят до колко реално хората запазват способностите си, за да си вършат работата и искат да я вършат.

-Как бихте коментирали твърде ниския процент на икономическа активност на българите?

-Мисля, че един от проблемите, на които не се обръща внимание, когато говорим за работната сила е как се изменя равнището на икономическа активност - т.е. желанието да работиш или да си търсиш работа, да участваш. Статистиката показва, че намалява равнището на активност при мъжете между 45 и 49 години. Над половината от хората в работоспособна възраст са неактивни по една или друга причина. Коэффициентът на активност е над половината. Те не работят, това са т.нар. лица извън работната сила и тази група е доста разнородна. В нея влизат младите, които продължават образованието си, влизат домакини и хора със семейни

задължения, главно жени, които гледат или деца, или възрастни. Тази група също започва да нараства. Влизат също така и хората, които са болни и не могат да работят.

Нашата активност е на много ниско равнище. В ЕС средното ниво е към 70%, а 76% е целта, която ЕС си поставя за 2020 г. Но също така в групата на неработещите влизат и безработните, които са били дълго време извън трудовия пазар и вече са се отчаяли, не се регистрират и дори не мислят за себе си като за работна сила. Напоследък при последното преброяване се наблюдава и една група незаети, понеже имат имоти, които отдават под наем - т.нар. рентиери. Тази група е над 10% при мъжете. Около половината извън работната сила са учащи и пенсионери.

Това показва къде са реалните задачи за справяне с проблемите. Има голяма група хора, към която трябва да бъдат насочени програми, за да бъдат мотивирани да се включат в трудовия пазар.

-Притеснява ли ви голямата емиграция?

-За емиграцията както знаете данните са много оскъдни и това, което показва преброяването е, че през 2010 г. около 25 000 човека са напуснали страната. Ако всяка година изтича такъв брой от хора, а потокът на заселници е малък, това не е никак малко и е доста тревожно.

Нито един от тези процеси не е изненада за учените. Процесите

Заради застаряването ще се увеличат здравните разходи

протичат инертно. Ако дори сега решим да предприемем някакви мерки, те ще се отразят след доста години. Единствено при ражданията има възможност, ако двойките решат, че условията са подходящи и поискат да реализират второто раждане, резултатът може да дойде по-бързо. За онова увеличение на ражданията с 2000, за които споменахме, мисля че те са били от групата на т.нар. отложени раждания, които просто са били реализирани.

-Коя би подействала най-бързо? Да се увеличат детските надбавки ли?

-По този въпрос също има две мнения - да се увеличават парите за всяко дете или да се върви по линията на социалната политика, да се подкрепят семействата, на които доходите са по-ниски. Мисля, че в нашата ситуация би трябвало да се подпомага всяко родено дете, независимо от доходите, защото така или иначе сме най-бедната страна в ЕС. Ако предположим, че всяко дете има някакъв комплект от потребности, то държавата трябва да го покрива, ако иска да задоволи някакъв стандартен минимум и то да расте здраво и да развива своите способности.

Семейни добавки за всяко дете

Георги Германов с двоен юбилей

Големият певец е запалил хиляди по красотата на странджанските песни

ВЕСЕЛИНКА АЛЕКСИЕВА

Цели 50 години вече е на сцената изключително популярият и обичан певец Георги Германов. Творческият му юбилей съвпадна и със 70 годишнината от неговото рождение. Тези годишнини вероятно могат да събудят и известна завист - все пак за това време той е изпял много песни, предложил е много музикални изпълнения. Германов е от хората, които се стремят към качество в работата си. Той е потомствен тракиец, който никога не забравя корените си. В неговото творчество личи задълбоченият му интерес към фолклорното богатство, оставено от предците му. Затова и винаги е имал желание да разкрива най-красивите моменти от всяка песен на своите слушатели, а те в душата си да дадат свое собствено тълкуване на чуто.

Песните на Георги Германов са като истинска магия за околните. Но в тях е намерил изказ и целия му естетически опит, представата му за сложния и същевременно хармоничен свят. Така той успява да накара другите да отворят душата си за доброто и красотата. Всяка негова песен може искрено да ни възхити и вдъхнови със съвършенството на орнаменталната си композиция.

Георги Германов е закръмен

с песните на Странджанско. В родния Обзор цялото му семейство тачело народната музика и песен. Там всички били музиканти и певци - бащата Христо бил ненадминат гъдулар, майка му Петка - гласовита певица, а сестра му Татяна пеела и народни, и градски песни. Затова е обяснимо, че самият Георги е поел по пътя на песента и народната музика, че те са белязали съдбата му. Самият той признава, че се е запомнил с песента и от детските си години тя е била негов спътник, дори и в игрите. Но мечтаел преди всичко да пее и свири с акордеон. С времето мечтата се превърнала в конкретна цел, към която се стремил и за която работел. Затова Георги степенунал по важност задачите си, успял да сложи в ред мислите си и още от самото начало знаел, че първоначално ще има много пречки, които трябва да бъдат преодоляни и чак след това ще дойде признанието и овациите.

През тези 50 години на сцената Георги Германов следва своята мечта и се стреми да се утвърди и най-вече да покаже и на другите красотата на странджанската песен. Пътят му на певец и музикант тръгва през далечната 1956 година, когато е едва четиринадесет годишен. Заредили се участия и през 1959 година вече работел във

• Румяна Вълчева връчва на юбиляра престижното отличие

Варна, където свирил и пял в различни концертни групи, по битови заведения в курортните комплекси „Златни пясъци“ и „Св. Св. Константин и Елена“, после в Ритуалния оркестър на Община Варна. Идват и записи в Радио Варна, ансамбъл „Варна“, на който е един от основателите. Прави записи и в Българското национално радио. Сега вече може да го гледаме и слушаеме почти във всички фолклорни телевизионни програми.

За Германов песента е призвание. Той непрекъснато обогатява своя репертоар, като неуморно издирва непознати и неизпети песни, сам започва да измисля мелодии на забравените, а създава и много свои оригинални песни.

Със своята любов към народната песен и музика Георги Германов е заразил и цялото си семейство - децата му Христо и Калина също паят и свирят, като с дъщеря му имат много съвместни проекти и изпълнения. Затова и в семейството му наистина всички паят - от съпругата му Мария, до децата, внуците и правнуците.

По повод 50 години на сцената и 70 години от рождението на Георги Германов на 7 юли в една от залите на Община Варна се състоя юбилеен концерт.

Кратко слово за неговия житейски и творчески път произнесе председателят на Тракийското дружество „Капитан Петко Войвода“ Румяна Вълчева. Тя му връчи и най-голямото отличие на СТДБ - медал „Капитан Петко Войвода“ с лента. От Община Варна му поднесен плакет, а кметът на Белослав Желязко Петров обявя решението на Общинския съвет Георги Германов да бъде обявен за по-

четен гражданин на града. Поздравления юбиларът получи също от кмета на община Аксаково и на Долни Чифлик, от читалища и клубове, от творчески колективи и звукозаписни фирми. Специален адрес му бе връчен и от Тракийски женски съюз с председател Петра Мечева. В него се казва: „Вие не само наследихте прекрасната тракийска песен, бит и култура, но наследихте и любовта

към родна Тракия, любов, която съхранихте чрез песните, които създавате и аранжирате. Тази любов Вие пренесохте и в колективите, които ръководите и в своята богата творческа дейност...“

За своя юбилей Георги Германов получи от звукозаписното студио, където е направил своите първи записи като подарък и авторските права върху записаните досега песни.

Тракийци подкрепиха инициативата „Зелено Хасково“

ЗАЛТКА МИХАЙЛОВА

Конкурс „Моята градина и тераса - моят зелен цветен рай“ организира Управителният съвет на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково. Той покани членове на организацията и симпатизанти да представят фотографии на поддържаните от тях цветни градини и тераси. С този конкурс тракийци се присъединиха към инициативата на община Хасково за отбелязване на 120 -та годишнина от модерното паркостроителство в града, чиято кулминация е през есента, когато се чества традиционният Ден на Хасково.

Над 50 тракийци и техни приятели изпратиха снимки на градински и саксийни цветя и вечно зелени растения - истински райски къчета в дворове, вили и балкони. Жури с председател Красимира Узунова, член на Управителния съвет, определи най-впечатляващите фотографии. Първа награда спечели Маноела Запрянова, оформила във вилата си езерце с водни лилии и плачеща върба. Анаета Георгиева и Руска Ка-

• Председателят на дружеството Кирил Сарджев връчва наградите на най-добрите цветарки

раджова, чиито любими цветя са хризантемите, гергините и обичките, взеха втората награда. На трето място се класираха Радка Митева и Румяна Владева.

Председателят на дружеството Кирил Сарджев благодари на всички участници за активността им и

ги поздрави за техния вкус към красивото. Той им връчи грамоти, оригинални кашпи и разбира се, букети от свежи цветя. Любителките на най-прелестното и приятно хоби споделиха тайни за грижите към цветята, които даряват уют и свежест през всички сезони.

• При голям интерес сред публиката и изпълнителите премина последният конкурс „С песните на Георги Германов“

В помощ на дружествата

Поради няколко запитвания, които пристигнаха в централата на СТДБ как точно да бъдат попълнени новите членски карти, ви предлагаме примерен образец. На първия свободен ред се попълва името на самото дружество, на втория - града или селото, където се намира то. Името на члена на организацията се попълва на третия ред.

Тракийско дружество	Членски внос
„Тракия“	2012 г. _____
гр./с. Ямбол	2013 г. _____
Петър Иванов Иванов	2014 г. _____
Председател на ТД:	2015 г. _____

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА”-ПЕРНИК

В МИНЬОРСКИЯ ГРАД РАБОТЯТ, НО И СЕ ВЕСЕЛЯТ

НЕДКА ГОСПОДИНОВА

Тракийското дружество „Капитан Петко Войвода” в Перник е единственото в Югозападна България и едно от младите дружества в страната – едва на 9 години.

Но като всяка организация и нашето дружество има доста дълга предистория. В Перник и района живеят много тракийци: едни, последвали войнишката любов с луди-млади граовци и задомили се в миньорския край, други – изпратени като специалисти на работа, трети – разпределени от висшите учебни заведения, четвърти – потърсили препитание по националните обекти в областта. Една част от тези бедни, но будни и трудолюбиви момичета и момчета с тракийски корени израстват като ръководители в социалистическия индустриален град. В техните среди се ражда инициативата за традиционните земеделски срещи на тракийци в Перник – спонтанно, по покана на кръта, с необходимостта на душата да съхрани жилиавия тракийски корен сред пъстрите етноси в този край. Хората, изградили през юли 1989 г. Инициативен комитет и организирали първата земеделска среща на тракийци през м.октомври същата година, са: Димитър Димитров от Тополовград (директор на I-ва гимназия), Никола Гочев от с. Главан, Старозагорско (директор на ДАП), инж.Кънчо Кънчев (директор на Стъкларски завод „Кристал”), Георги Симидчиев от с.Воден, Ямболско (зам.началник на отдел „Просвета”), дъщеря му Елена Симидчиева (зам. директор на училище), Желязко Бонев от с. Полски градец, Старозагорско, и други.

От тогава, през всичките години на трудния и продължителен преход, започнал на 10.11.1989 г., въпреки несгодите му, тракийци отстояват своето решение и всяка година,

Бонев, Стоянка Колева, Петко Грозев, Елена Димитрова и Недка Господинова. Провеждат се срещи, подготвят се документите и на 15.04.2003 г. се учредява тракийско дружество „Капитан Петко войвода” от 36 души основатели. За почетен председател на дружеството е избран инж. Петър Топузов, за председател на УС – Петър Янков, за председател на КК – Галина Бързашка.

Първата организационна промяна на дружеството е участието във всенародната акция за събиране на средства за построяването на църквата „Света Петка” на Петрова нива послучай 100-годишнината от Илинденско-Преображенското въстание. Всеки даде своята лепта.

Първото мероприятие на новото дружество е посветено на 90-годишнината от зверското избиване на повече от 200 тракийци в местността „Илиева нива”, Ивайловградско. Ние, потомците на тракийските мъченици, сме дошли на този свят с дълга да пазим детския живот, да не допускаме да се случва трагичния тракийски погром от 1913 година. Затова на 1-ви юни 2003 г. се организира за първи път Ден на тракийското дете, в който бяха поканени всички деца –

■ В последния съботен ден на ноември се събират заедно и сядат на една маса

Защо избират последната събота на ноември? Някои от членовете на Инициативния комитет подхвърлят шеговито: „Ноември, защото старата ракия е отлежала една година, а новото вино вече се е избистрило и е готово за дегустация в компанията на земеделци-ценители”. А съботния ден – да се „налудуват” в съботната вечер, да починат в неделя и в понеделник живи, здрави и читави да започнат първата седмица от последния месец на годината.

На земеделската среща на 30-ти ноември 2002 г. присъства проф. Делчо Порязов от СТДБ със специалната мисия да предложи на тракийци от Перник да създадат свое тракийско дружество. Избират се инициативен комитет начело с Петър Топузов и членове Петър Янков, Желязко

■ Тракийки обичат песните

Бонев, Стоянка Колева, Петко Грозев, Елена Димитрова и Недка Господинова.

От създаването на дружеството досега пред членовете на УС и активистите на дружеството стои задачата за привличане на нови членове, включително млади хора. С тази цел на отчетно-изборното събрание на 23.03.2008 г. изградихме 6 клуба в кварталите на Перник и един в Радомир. В момента в дружеството членуват 193 души, 140 от които са родени в Тракия, т.е. в градовете и селата от Пазарджишка област до Черно море и от Стара планина до гръцката и турската граница. 53 на брой са членовете ни, родени и живеещи в Перник и областта, които приемат нашите каузи и идеята за „Тракия без граници”, харесват нашата дейност и активно участват в нея. По-голяма част от членовете са жени – 139, мъжете са 54 души. Около 60% от членовете са пенсионери – 114 души.

При този състав на дружеството се наложиха като традиционни празници Деня на Тракия, Деня на тракийското дете, Тракийска земеделска среща, които се провеждат ежегодно при голям интерес на всички членове на дружеството и наши приятели. УС полага усилия за обогатяване на съдържанието им, за разнообразяване на формите и местата на провеждане. Винаги започваме с

■ внуци и правнуци на тракийци

от 3 до 14 години. Оттогава той се превърна в един от най-желаните празници на тракийци и малките тракийчета. Провеждаме го ежегодно на 1-ви юни или в последните дни на май. Децата обичат скромните лакомства, които УС осигурява задължително, но са щастливи най-вече заради възможността да извият творческите си заложби и таланта си в конкурсите за детска рисунка, за най-добра декламация, за написване на най-добро стихотворение и разказ, за най-добро изпълнение на песен и танц. И тази година, на 28 май 2012 г., само 6 дни след преживения стрес от земетресението в Перник, тракийци – майки, бащи, баби и дядовци, доведоха малките тракийчета на дългоочаквания техен празник. По традиция УС награди всички участници с любими детски играчки, топки и др.подаръци.

потомци изложбите на тракийската носия и предмети от бита – със запазените автентични костюми от различни краища на Тракия, дисаги, торби, ковчори, покривки, месали, кърпи, терлици, чорапи и др. Задължителни за всички тържества са кулнатурните изложби с любимите тракийски ястия: катми, зелници, баници, гюзлеми, нахутен хляб, курабийки и др.сладкиши. В първите години имаше тежки тракийски вина и люти ракии, но тракийци остаряват, не могат да работят лозята по родните си места и затова тези продукти липсват от изложбите ни в последните години. И ще останат незаменими тези празници заради възможността единствено и само на тях в Перник всички участници да се хванат на любимите тракийски хора и ръченици. Тракийци от три поколения се хващат на пояс, пеят и играят – изливат в танца цялата енергия на спомена и надеждата, на тъгата и радостта, на носталгията и оптимизма.

Затова тези празници са желани и посещавани с любов от тракийци, въпреки тежките времена – беднотията, нищетата, безработицата, особено в последните години на кризата, на която край не се вижда. Годишнините от Илинденско-Преображенското въстание и трагедията на тракийци от 1913 година провеждаме съвместно с клубовете на пенсионерите в техните клубове.

Положителна и полезна за мнозина е благотворителната дейност, която е непрекъсната и целогодишна. Събираме дребни, обувки, книги, учебни помагала. В по-добрите изминали години успяхме да съберем и някоя пара. Подпомагат се нуждаещи се членове на дружество-

■ поклон към историческата памет

произнасят се слова, включително на лектори от София, изнасят се литературно-музикални програми, разказват се спомени, четат се разкази и стихове, посветени на родното огнище. Но най-експресивно въздействат върху тракийските

Затова тези празници са желани и посещавани с любов от тракийци, въпреки тежките времена – беднотията, нищетата, безработицата, особено в последните години на кризата, на която край не се вижда. Годишнините от Илинденско-Преображенското въстание и трагедията на тракийци от 1913 година провеждаме съвместно с клубовете на пенсионерите в техните клубове.

Положителна и полезна за мнозина е благотворителната дейност, която е непрекъсната и целогодишна. Събираме дребни, обувки, книги, учебни помагала. В по-добрите изминали години успяхме да съберем и някоя пара. Подпомагат се нуждаещи се членове на дружество-

■ Председателят на ТД Петър Янков поздравява тракийци

то, наши приятели-перничани, както и домовете за възрастни хора и домовете за деца без родители в Трън, Радомир и Дрен. Последните месеци се затрудняваме заради липсата на помещение, но в най-скоро време ще имаме клуб и ще продължим тази наша хуманна дейност.

Преди 3 години решихме в чест на 170-годишнината на нашия патрон Капитан Петко Войвода да издигнем паметник на големия българин в Перник. Изпратихме необходимите документи до кмета на общината и председателя на Общинския съвет. Оттам откликнаха на молбата ни, определиха място в центъра на Перник в близост до паметника на Кракра Пернишки, но нямаме средства да започнем изграждането. Няма средства и общината.

■ Към нищетата на кризата се насложи разрухата от земетресението

в Перник, не смеем в такъв момент да поставим на дневен ред изпълнението на това наше решение. Но паметник на Капитана в Перник ще има, решени сме да го направим.

Добра съвместна дейност от 3 години установихме с Областния съвет на Съюза на сержантите и офицерите от запаса и ветераните от войните. Заедно организираме Деня на Тракия. Присъстваме на техни мероприятия, те – на наши. Заедно с тях ще отбележим 100 годишнината на Балканската война. Много добре работим с Областния и

Общинския съвет на „Съюза на пенсионерите 2004”. Поради липса на материална база ползваме техни клубове за съвместни мероприятия в кварталите Мошино, Изток, Железничар, Клепало.

Заедно с клуба на пенсионера „Здравец” в кв. Мошино създадохме женска певческа група, която изнесе програми на нашите празници и на общинско тържество на пенсионерите. Търсим спонсори за осигуряване възнаграждението на ръководителя, за да продължим певческата традиция, както е съхранена от нас през годините.

Участваме в обществено-политическия и културния живот на Перник и областта. Възможностите ни се резшириха с избирането на нашият председател Петър Янков за общински съветник в изборите за местни органи на властта през м.октомври 2011 г., в които участвахме като партньори на БСП.

Перник е отдалечен от местата на тракийските паметници, но с малки групи участваме в националните тържества на Петрова нива, в тракийски тържества в Ямбол, София, Стара Загора. Участвахме според възможностите си и в акцията за набиране на средства за построяване на паметника на Капитан Петко войвода в гр. Киев. Активно се включиха тракийците от Перник в националната подписка за провеждане на референдум за строителството на АЕЦ Белене.

Предстои ни много работа: за привличане на млади хора – децата и внуците на тракийци за членове на дружеството и изграждане на младежко тракийско дружество; за привличане на нови членове на политическия клуб „Тракия”; за увеличаване абонаментите на в.„Тракия”; за ремонт на клуба на дружеството и обзавеждането му; за активизиране на клубовете по квартали в Перник и Радомир за успешно участие в референдума за АЕЦ Белене и парламентарните избори през 2013 г.

Уверяваме ви, че ще положим всички усилия за тяхното изпълнение.

■ Децата са най-доволни от тържествата в дружеството

ВЕЛИЧАВИЯТ ПОДВИГ НА ТРАКИЙЦИ

Радостта от свободата е бурна, но кратка

ПРОФ. ИВАН ФИЛЧЕВ

Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. заема изключително важно място в националноосвободителните борби на тракийци за свобода и присъединяване към майката-родина България. То се отличава с висока организираност, масовост и героични подвизи, оставили незаличима дияра в тракийското движение. Известно е, че през 1896 г. в Солун се създава Вътрешната македоно-одринска революционна организация, която обединява и ръководи свободолубивите борби на мекедонските и тракийски българи. Същевременно се изгражда и Одринският окръжен революционен комитет, който обхваща дейността в целия вилает. През април 1902 г. в Пловдив се провежда конгрес на ООРК, на който присъстват 16 души, нелегални и легални дейци от Одринско. Пред тях представителите на ЦК на ВМОРО Гоце Делчев и Михаил Герджиков изнасят доклади за начините на организиране и как да се агитира сред населението.

Общият извод се свежда към засилване на подготовката за масово въстание, разгръщане на четническото движение и изграждане на „смъртни дружини“ към селските революционни комитети. Освен това Одринска област е разделена

на две инспекционни зони: Източна и Западна от поречието на р. Марица. За инспектор-организатор на Източната зона е определен Михаил Герджиков, а за Западната – Вълчо Антонов.

В началото на 1903 г. ЦК на ВМОРО взема курс към непосредствена подготовка и провеждане на въстание в Македония и Тракия. А това означава не само активизиране на организаторската дейност, но и ускоряване на доставките на оръжие и боеприпаси, както и създаване на резерви от хранителни припаси.

По инициатива на Михаил Герджиков в поробена Странджа, местността Петрова нива, в края на юни се провежда конгрес, който да обсъди най-важните въпроси от предстоящото въстание. На него присъстват 47 делегати-ръководни дейци, войводи, изявени организатори и четници, а така също значителна охрана и снабдител. След тридневно заседание най-важните решения се свеждат до следното: въстанието в Тракия да се вдигне две седмици след началото в Македония, да бъде повсеместно и настъпателно, с всички възможни сили и средства. Одринският революционен окръг се разделя на 5 въстанически района като главно внимание се отделя на Малкотърновски-Лозенградски-Бунархисарски, където подготовката е най-успешна.

Избрано е и Главно ръководно боевотяло в състав: Михаил Герджиков, Лазар Маджаров и кап. Стамат Икономов. То решава по-късно въстанието да се вдигне на 19 август, когато е религиозният празник Преображение Господне.

Първата бомба проехтява в с. Стоилово, Малкотърновско. Забележимо е сражението при гр. Василико, днес Царево, където въстаническата чета е от 130 души начело с Михаил Герджиков. Турският гарнизон успява да избяга по море, а в градчето е установена революционна власт. Успешни бойни действия се водят и при други селища като Дерекьой, Инджекьой, Цихнихор, Ени-яда и др. В ожесточения бой в с. Паспалово въстаниците дават най-свидната жертва. Пада пронизан легендарният странджански войвода Георги

Кондолов. Макар и в по-малки размери бойни подвизи записват и четите на Яни Попов и Янко Стоянов в Лозенградско, Кръсто Българията в Чокенско, както и в отделни участъци на Гюмюрджинско, Ахчелебийско и др.

За кратко време в целия Странджански край свободата възтържествува. Установена е т.нар. Странджанска комуна с народна власт от местни жители. Радостта на хората е неопишуема, но трае кратко. Само

след близо 20 дни срещу въстаниците е изпратена 40-хилядна турска армия, съпроводена от глутница башибозук. Силите са неравностойни и въстаниците са принудени да отстъпят. Въстанието е жестоко потушено с хиляди жертви, опожарени и ограбени селища, а голяма част от местното население намира спасение в границите на свободна България.

По-късно Михаил Герджиков ще даде възторжена оценка на саможертвата и героизма

като заяви: „тракийци извършват подвиг, те сами се въоръжават, сами се организират и сами въстават. Защото притежават силна воля, възвишен дух и дълбока вяра в идеала, за който се борят“.

Именно това величие тачат и ще продължават да тачат днешните потомци на тракийци, заедно с целия български народ, когато честват славната годишнина от Илинденско-Преображенското въстание в Тракия през 1903 г.

■ Една от малкото запазени фотографии от онова време показва четници по време на почивка

Свети дух е чистилище за патриотизма на всеки

АНДРЕЙ ПЕЧИЛКОВ

През май 1902 г. Гоце Делчев пристига в с. Проглед и обявява решението на Централното задгранично ръководство на ВМОРО: околийското ръководно тяло на организацията изцяло се премества в Турско и за център се определя Славейно, тогава Карлуково, а за околийски ръководител – Пею Ив. Шишманов. Родопските революционери приемат решението като твърде удовлетворително. За тях това е и доверие, и отговорност. Славейновци превръщат селището си в революционен център. Това се потвърждава от видния македоно-одрински деятел Христо Караманджуков. Той пише: „Това село бе единственото в Родопската област, дето абсолютно всички бяха посветени в делото. Та даже и пѣдарят Садък Каршилиийски, българомохамеданин от съседното село Виево. Важното е, че всички свещено пазеха тайната на движението. Затова единствено тук не стана никакво издевателство, някаква афера, макар че някога нелегалните дейци и чети да пристигаха и да се движеха дори денем“.

На конгреса на Петрова нива през юни 1903 г. като делегат от Ахчелебийско участва Христо Караманджуков. Масовизацията на революционната организация е в пълен ход. Славейновските четници, ведно с въстаниците от Ахчелебийско, вече наброяват 150 души. Това налага родопските комити да се

прехвърлят от Славейно в местността Имарет дере, днес Хайдушки поляни. Но не за дълго. Избира се по-безопасно място. И най-сгодна се оказва местността Свети дух. На 15 юли 1903 г. се премества целият военен щаб, начело с Пею Шишманов и дейците от Ахчелебийско. Скрита от високи и стародавни борови насаждения, местността създава добри възможности за нелегална дейност и преди всичко за военно обучение. На тази просторна поляна идват въоръжени с кримки буйни ахчелебийци, жадни за свобода. На същия ден вечерта на Свети дух след доклада на делегата от Петрова нива Христо Караманджуков, който свежда решенията на конгреса, родопчани казват своята дума, изразявайки солидарността си с тях. Приема се в Смолянско да се провеждат четнически действия така, че да приковат турските сили, да парализират тяхната маневреност и да не могат да се придвижват в други райони, където въстанието е пламнало. Утвърждава се състав на околийското боево тяло, в което влизат Пей Шишманов, Никола Данаилов и Христо Караманджуков. Извършва се своеобразна мобилизация на всички мъже от 20 до 50 г. Определят се и военни инструктори на четите. Формират се също пет революционни участъка, вместо определените 3 на Петрова нива. Всеки участък от своя страна трябва да формира своя участъкова чета. Всяка чета е длъжна да зае-

ме участъка си, да образува там селски дружини и да остане да чака обещаното оръжие от Центъра. Четите трябва да действат само в случай, че струпаният в околията многоброен аскер предизвика гонения или палежи в селата.

Родопският конгрес приключва и започва усилен военна подготовка. Свети дух се превръща в своеобразен въстанически лагер. Денонощно на 2 км. от местността патрулират съзаклятници. Мъже с мулета превозват вода, жени в няколко къщи месят и пекаят хляб за революционерите. На свечеряване мъжете се отправят към Свети дух за обучение – на смени, по военному. А при пукване на зората се прибират като мирни хорица. Родопчани превръ-

щат дните в нощи и нощите – в дни. Сега най-важното е извоюване на мечтаната свобода на родния край. Ето, затова казваме, че Свети дух е място на българщина, то е чистилище за патриотизма на всеки българин.

Когато на 2 август 1903 г. на Илинден Битолският революционен окръг се вдига масово срещу вековния поробител, когато на празника Преображение избухва въстанието и в Одринска Тракия, родопските комити – македоно-одринци изпълняват достойно своя патриотичен революционен дълг. С действията си възпират десетхилядната турска армия и башибозук и не им дават възможност да се озоват във въстаналите части на все още поробените български земи.

Вдигат паметник на героите

През 1955 г. от славейновските патриоти Стою Дангалов, Добри Добровски, Тома Стайковски, Георги Луднев, Манол Чапаров и др. на събора в местността Свети дух се ражда идеята за построяване на паметен знак, който да напомня на поколенията за събитията, разиграли се на това свято място. На Свети дух докарват камъни с мулета, пясък, вар и вода и издигат паметен постамент. На монтираната върху него двуметрова плоча пише:

„Тук, на това място през 1901-1912 година, будното родопско население с пушка в ръка се обучавало за смъкването на черното турско робство под ръководството на войводата Пею Шишманов и знаменосеца Колю Шишманов. Нека пребъде във вековете славата на живите и умрели четници и поборници за нашата свобода.“

Спомени за Кадикьой

Родова хроника
разказва
тежката съдба
на бежанците

ДИМО КАРАБЕЛОВ

По повод на 99 годишнината от разорението на тракийските българи, в читалищния салон на квартал Лозово, община Бургас се проведе възпоменателна вечер, организирана от кварталното Тракийско дружество и от читалището. На нея присъстваха потомци на тракийските българи от село Кадикьой, Малгарско, Одринска Тракия, основали днешното Лозово през 1920 г.

Присъстващите изслушаха спомените на Яни Петров, който започнал да събира историите, свързани с неговия род и семейство още през 50-те години на миналия век. Сега обаче той вече ги е систематизирал, като

е включил в тях и теренни проучвания, направени в Кадикьой, Булгаркьой, Теслим, Лизгар, Ейлягюню, Малгара и Кешан. Книгата му вече е предадена за печат и трябва да излезе в навечерието на 100 годишнината от Балканската война. Пред гостите на възпоменателната вечер Яни Петров прочете емоционално въздействащи откъси от своята книга и някои от децата дори се разплакаха. Ралица Би-

нева, Георги Костов и Виолета Миленова изпяха няколко хубави, изпълнени с много драматизъм песни.

Особено покъртителни бяха разказите на Яни Петров за избитите българи в Булгаркьой, за паниката, обзела жителите на Кадикьой и околните села, както и за бягството от родните места след 9 юли 1913 г. Тези събития са влезли в главата „Девет дни от дневника на ка-

дикьойци“.

Възпоменателната вечер продължи повече от 2 часа. Оказа се, че на нея присъства и внукът на дядо Марко Марков. Той беше донесъл иконата на Св. Богородица, която дядо му носил със себе си през цялото време на бягството. Тя е рисувана през 1896 г. и е в добро състояние и сега. Всички присъстващи се поклониха пред иконата.

В памет на Левски

ДОНКА ВЪЛЧЕВА

Тракийско дружество „Лазо Лазов“ в град Средец проведе възпоменателно тържество по случай 175 –годишнината от рождението на Апостола. В рецитала „Безсмъртният Левски“ най-малките тракийчета Климентина Маджарова, Си-яна Петрова и Мария Петкова направиха летопис на личността, осъзнала че някой трябва

да бъде пръв и да пробуди и другите.

Много емоционално проте-че разговора на тема: „Какво е Левски за мен“. Свои мисли споделиха Стоян Калпаклиев, Иванка Димова, д-р Янков, Донка Мъжглова, Божанка Николова.

Атанас Цанев прочете мисли от и за Левски. Бе прочетено и стихотворение, посветено на Левски от Мария Белчева.

Конференция обсъжда тракийския фолклор

На 13 юли в Етнографски музей в гр. Пловдив бе проведена Национална конференция на тема „Тракийският фолклор – носител на майсторство и идентичност на нацията“. Тя бе организирана от Тракийско дружество „Войвода Руси Славов“ гр. Пловдив съвместно с Тракийски научен институт, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН, ПУ – „Паисий Хилендарски“ – Философско-исторически факултет и Регионален Етнографски музей в гр. Пловдив. Доклади изнесоха

Стоян Райчевски от СТДБ, Ангел Янков и учениците от БАН Валентина Ганева-Райчева, Наталия Рашкова, Михаил Букурещлиев и Анита Комитска, както и техни пловдивски колеги. Бяха представени много неизвестни факти от етнографската история на тракийци, а Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив, представена от гл. ас. Владимир Владимиров, докладва уникални факти за музикалния инструмент „булгария“ и за тракийската тамбура. За доброто настроение на всички допринесоха изпълнените в негов музикален съпровод автентични тракийски песни и изпяти от Христина Анастасова – ръководител на Музикалния ансамбъл на ТД Асеновград. Стоян Райчевски предложи да поеме организацията по събиране на средства и възстановяване на „Къщата на векилина“ в с. Българево, общ. Царево. Доц. Михаил Букурещлиев препоръча също да се издадат сборниците с песни за Капитан Петко Войвода и тракийските песни на Васил Стоин. Участниците настояха също така конференцията да стане ежегодна, а уникалният народен гений Стайка Гюкова да бъде наградена във връзка с годишнината ѝ.

КАЗАНЛЪК ПРАЗНУВА ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

КОСТАДИНКА ДИМИТРОВА

На връх Илинден църковната камбана на обновения храм „Св. Пророк Илия“ огласи с празничен звън началото на Илинденските тържества, организирани от общината, Тракийското дружество и църковното настоятелство. Този ден бе двоен празник за гражданите на Казанлък-109 г. от славното Илинденско-Преображенско въстание и храмовия празник на църквата. Панихида

и празнична литургия в памет на жертвите бе отслужена от свещеници от Стара Загора, Казанлък и Шипка. В службата взе участие и старозагорският митрополит Галактион. Тържествено прозвучаха имената на Гоце Делчев, Михаил Герджиков, Лазар Маджаров, Георги Кондолов и др. Ликовите на войводите сякаш гледаха в очите посетителите през десетките запалени от признателните граждани свещи. В двора на църквата

самодейци от дружество „Тракия“ изпълниха песенния рецитал „Преображение Господне“. Темата беше изведена от Петя Янева, а певици възкресиха стари песни като „Пушка пукна на Илинден“, „Хайде Кара Кольо“, както и обичната „Ясен месец“. Гражданите аплодираха горещо изпълнителите, а кметът на града Галина Стоянова поздрави самодейците и обеща всички изпяти песни да бъдат записани и разпратени в училищата

на града. „Те трябва да се знаят от младото поколение и да се пеят от всички българи“ коментира Стоянова. Тържеството завърши с полагане на цветя и венци пред паметната плоча за загиналите под турския ятаган над 200 жени и деца в двора на църквата. Цветя поднесоха кметът на община Казанлък, тракийските дружества в града и в селата Крън и Енина, политически партии и патриотични организации.

ДИМИТРИНКА СМОЛЕВА

На Илинден пред паметника, издигнат в чест на загиналите в Илинденско-Преображенското въстание, в столичния парк „Света Троица“ се проведе тържествена церемония. Присъстваха депутати, представители на софийската община и на политически партии и обществени организации. Участие в тържеството със знаменна група взеха Софийското тракийско дружество и Централен клуб „Родопи“ със своите председатели Николай Димитров и Величко Пачилов, които поднесоха цветя.

В началото отец Петър от църквата „Света Троица“ отслужи панихида в памет на жертвите, паднали по време на въстанието.

Слово за делото и героизма на Илинденци и Преображенци прочетоха Даниела Райчева – кмет на район „Нови Искър“ и Александър Йолов – предсе-

ПОЧИТ КЪМ ГЕРОИТЕ И В СТОЛИЦАТА

дател на софийската младежка организация на ВМРО. С минута мълчание присъстващите отдадоха почит към подвига и саможертвата на героите. Положени бяха венци от Столич-

на община, район „Илинден“, ВМРО, СТДБ, дружество „Тракия“ – София и клуб „Родопи“, политически партии ГЕРБ, Атака, ДСБ, СДС, ансамбъл „Гоце Делчев“ и други организации и

много граждани.

Тържеството завърши с концерт по случай 109 год. Илинденско-Преображенско въстание и празника на район „Илинден“.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: ИПК „Родина“

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032/67 35 18; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Милка Димитрова-наследничка на бежанци от Българска Тракия

Димотика бе първата ни спирка и тя ни посрещна със слънце и усмивки. Силната светлина огряваше позлатата на катедралата и тя плени сърцата на всички. Всъщност пътуването ни започна на 5 юли, когато потеглихме от София с намерението за няколко дни да посетим родните места на нашите предци и да извървим отново пътя на дедите ни - бежанци от Беломорска и Одринска Тракия. Подобно пътуване вече правим от няколко години, но всеки път вълнението и емоциите си остават еднакво силни.

Първият ден бе отреден за посещение на родните места в Беломорска Тракия. След Димотика отидохме до пристанището на град Александрополис, по старому Дедеагач, където тракийците се събират на митинг срещу Ньойският договор. Разходихме се по брега на Бяло море, за да усетим морския полъх и нежният допир на водата.

По-късно манастирът "Света Богородица" ни посрещна с уханни рози и приятна атмосфера, особено подходяща за страстта ни към историята и миналото на дедите ни. След кратък престой там продължихме към село Пишманкьой, единственото в Западна Тракия, опожарено последно, но никога повече не възстановено отново. Неговите жители, които са били главно скотовъдци, се заселили в други три села, за да живеят и отглеждат децата си в мир. Единствено малкото руини говорят, че някога тук е имало живот. Днес много от наследниците на някогашните жители са разпръснати из различни български градове. Наблизо до стария Пишманкьой е Армаганската долина, където стотици жени, деца и мъже са съсечени от турския башибозук. Групата ни поднесе цветя, разчупихме и погача, като смилено склонихме глави в знак на почит и уважение към съдбата им, изпълнена с разорение и гонения.

Спряхме и в село Антия /бившето Шехенлар/, където много българкьойци са се върнали в родните си къщи, но само след шест години поели повторно на път за България.

В нашето пътешествие стигнахме и до село Доган Хисарродното място на капитан Петко Войвода, но от къщата му днес

• Руини от старата църква в Пишманкьой

ОТ ДИМОТИКА до Истанбул

Пътуване по пътя на дедите ни

са останали само жалки каменни останки. Паметникът му пък в двора на една от къщите в центъра на селото стоеше взрян сякаш в родния дом. Направихме си снимки за спомен и продължихме по пътя си в търсене на следи и останки от историята на нашите деди.

Пренощувахме в гр. Кешан и след закуска, отпочинали тръгнахме към селата от Одринска Тракия. Първото бе Ейлягюню.

Там се срещнахме с кмета и местни жители. Посетихме много места, които все още пазят спомени за миналото. Отпихме вода от запазения до днес геран в една от старите къщи. Разгледахме и местното осмюкласно средишно училище, чиято ограда е направена от камъните на събореното някогашно българско село. Тук живеят доста

наши българомохамедани, които все още не са забравили българския език.

Минахме през град Узункюпрю, където е изграден най-дългият мост над река Ергене. Той е построен от сръчните ръце на тракийските каменоделци, които са майсторили мостове и сгради из цяла Одринска Тракия. По този мост са бягали и тракийските българите по време на гоненията.

Посетихме село Чопкьой, където бяхме радушно посрещнати от местните жители. Запознахме се с хора, чийто родители са от Родопите и те до ден днешен не са забравили българския език. Децата бяха особено развълнувани от срещите си с нас, те ни поднасяха чай, вода и сладки и се радваха на нашите подаръци. Отново се срещнахме с една местна жена, която почти е навършила един век. Това е поредната ни среща с нея, след като сме й гостували и минали години. Измъчена, вече почти неподвижна, тя дълбоко в сърцето си пази скъпи спомени за срещите с българите и благодарни за почитта ни към нея.

В следващото село Ерменкьой прекарахме изключително приятно. Срещата в местното кафене бе незабавима. Интересно бе и посещението ни в джамията. Ентузиазмът на всички бе заразителен и за местните жители, които с увлечение разказваха за своето минало, за своите близки от Бяла Слатина. Една 86 годишна баба ни сподели болката си, че до ден днешен не е посетила България и много жали за родствениците си там. И тук също имаше хора, които говореха на български език. За пръв път на срещата дойдоха и няколко местни жени. Пристигнаха и трима музиканти, чийто изпълнения бяха приятната изненада и повдигнаха градус на настроението на всички ни. Извиха се кръшни български хора, а по-късно се пробвахме и в местните танци.

Общата българска ръченица бе кулминацията на приятелските отношения между домакини и гости. Надиграването на млади и стари бе достатъчно доказателство за толерантността между етносите.

Приятната умора от новите впечатления не ни попречи да посетим село Търново. Жаждата за допир със земята и миналото на дедите ни бе водеща при посещенията ни и в него. Много от нас отнесоха със себе си шепя пръст и камъчета от родните места. Тук посетихме останките на църквата „Свети Георги“ и кметството. Разговаряхме и с една възрастна жена, чийто корени са от гр. Кържали. Тя е вече на 92 години, почти е сляпа, но лицето й засия при срещата с нас. Накрая тя ни каза с голяма болка „Вземайте ме с вас“.

Последната спирка през този ден бе в село Еникьой. Там се срещнахме с 35 годишния кмет, който с удоволствие показва къде е било мястото на българската

църква. Тя е била съборена и на нейно място с камъните й е построена къща. Сега са останали само два самотни камъка, които напомнят за старата българска църква, събирала под покрива си за добро и за лошо тракийци.

На всички места, където ходихме в нашия „обратен път по стъпките на дедите“ поднасяхме български погачи с пожелания за здраве и берекет, подаръци и сувенири за кметовете. Подаръци имаше и на срещите с възрастните жени и деца.

След гр. Кешан отпочинали поехме отново по своя маршрут. Този път стигнахме до с. Булгаркьой, където направихме панихида в памет на всички българкьойци. На стария геран разчупихме погачи, поляхме вино и вода и запалихме свещи в памет на всички бежанци. Техните наследници направиха венец и завързаха на него панделки с имената на дедите си, останали завинаги в тези земи. Срещнахме се с кмета и със стари познайници от предишни

• Венец с имената на потомците

години. Посетихме българските гробища и някогашни български къщи. Спряхме и в къщата на поп Павел, която е запазена почти в първоначалния си вид и се върнахме чрез разказите на наследниците му за миг в миналото на нашите деди.

Продължихме за село Теслим, където намерихме запазена желязната врата на църквата и един геран, чиято вода е служела на работливите тракийци за пране. Съвсем неочаквано се оказа, че един от нас – потомък на теслимици и един местен жител си приличат като две капки вода. Тяхната физическа прилика учуди всички и двамата с радост се съгласиха да им викаме „братовчеди“. Разделихме се с усмивки и пожелания за нови срещи.

Последната ни спирка беше село Лезгар. Тук бяхме очаровани от гостоприемството и топлото отношение на хората от селото. Имаше доста млади мъже, които с интерес разговаряха с нас. И тук се срещнахме с български мохамедани, изселили се през 1978 г. от България. Те с вълнение си спомняха за живота и работата си в България. За всички нас тези срещи оставиха незаличими спомени.

Когато тръгнахме на това пътешествие много ни се искаше да се докоснем до земята и камъните, с които са съградени къщите на дедите ни, да отпием глътка вода от старите герани. Оказа се, че вековните черничеви и орехови дървета и до днес дават плод и сянка на стопаните си. Порутените стари къщи и дувари, както и частите от стари съдове, които намирахме, бяха доказателство, че животът на нашите деди е преминал тъкмо по тези места. Често думите ни се губеха, защото вълнението надделяваше, а съзрите потичаха от очите ни от смесени чувства: веднъж от мъка за тежката участ на нашите деди и втори път от радост, че успяхме да посетим родните им места и да ги почете.

Накрая потеглихме за Истанбул и пътят ни се извиваше по брега на Мраморно море. Посетихме и мястото на подписването на Сан Стефанският мирен договор, днес превърнато в паркинг. Сега то с нищо не напомня за историческото събитие. Дано поне някой се сети да постави една паметна плоча.

Пътувахме дълго докато пристигнем до квартал „Лалели“, където се настаняхме да нощуваме. Това бе и последното ни време за почивка, за да се подготвим за разходката с корабче по Босфора.

След Истанбул поехме през Лозенград и посетихме село Каваклия. То сега има само съвременни сгради и нищо не е останало от къщите на нашите деди. Разходихме се, отидохме и потеглихме обратно за България.

• В Чопкьой много от местните говорят български

• Тракийско хоро в Ейлягюню